

**ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΝΟΜΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ**

**ΜΑΘΗΜΑ: ΑΤΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Α. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ**

ΘΕΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

**«ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΚΑΙ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ
ΑΝΑΓΚΕΣ»**

ΜΑΡΙΕΛΕΝΗ ΚΟΥΤΑΒΑ

A.M. 1340200700175

Δ' εξάμηνο

Μάιος 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<u>Μεθοδολογία της εργασίας.....</u>	<u>3</u>
<u>Έννοια και είδη αναπηρίας</u>	<u>4</u>
<u>Θεμελιώδη δικαιώματα.....</u>	<u>5</u>
<u>Αρχή της ισότητας</u>	<u>6</u>
<u>Η ανθρώπινη αξία.....</u>	<u>7</u>
<u>Ελευθερία.....</u>	<u>8</u>
<u>Δικαίωμα στη ζωή.....</u>	<u>9</u>
<u>Η κατάσταση σήμερα.....</u>	<u>10</u>
<u>Δικαιώματα ατόμων με ειδικές ανάγκες(ΑμεΕΑ)</u>	<u>11</u>
•..... Δικ	
αίωμα στην εκπαίδευση	11
•..... Δικ	
αίωμα στην εργασία-απασχόληση	12
•..... Δικ	
αίωμα στην οικογενειακή ζωή	14
•..... Δικ	
αίωμα στην πρόσβαση-προσπελασιμότητα	14
•..... Δικ	
αίωμα στην περίθαλψη	16
•..... Δικ	
αίωμα στην κοινωνική ασφάλιση	17
•..... Δικ	
αίωμα στον πολιτισμό, τη θρησκεία, τον αθλητισμό και την αναψυχή.....	
.....	18
<u>Ο.Η.Ε. και άτομα με ειδικές ανάγκες</u>	<u>19</u>
<u>Τα ΑμεΕΑ στην Ευρωπαϊκή Ένωση</u>	<u>20</u>
<u>Λοιπές διεθνείς συμβάσεις για τα άτομα με ειδικές ανάγκες</u>	<u>24</u>
<u>Ελληνικό Σύνταγμα και ΑμεΕΑ</u>	<u>26</u>
•..... Αρ	
θρο 4.....	26

•.....	Άρ
θρο 21.....	26
•.....	Άρ
θρο 22.....	26
•.....	Άρ
θρο 25.....	26
•.....	Ειδ
ικότερα για το άρθρο 21	27
•.....	Ειδ
ικότερα για το άρθρο 25	27
<u>Ελληνική νομοθεσία και ΑμεΕΑ</u>	<u>28</u>
•.....	Ασ
τικό Δίκαιο	28
•.....	Ποι
νικό Δίκαιο.....	29
•.....	Ποι
νική Δικονομία.....	29
•.....	Γεν
ικές Διατάξεις.....	29
<u>Συμπεράσματα</u>	<u>33</u>
<u>Περίληψη</u>	<u>34</u>
<u>Περίληψη στην Αγγλική.....</u>	<u>35</u>
<u>Λήμματα</u>	<u>35</u>
<u>Βιβλιογραφία</u>	<u>35</u>

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας αποτελεί η συνταγματική κατοχύρωση και προστασία των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Αρχικά, ορίζεται η έννοια της αναπηρίας και παρουσιάζονται εν συντομία τα είδη της. Ακολουθούν κάποιες βασικές έννοιες που βοηθούν στην πληρέστερη προσέγγιση του θέματος: θεμελιώδη δικαιώματα,

αρχή της ισότητας, ανθρώπινη αξία, ελευθερία και το δικαίωμα στη ζωή. Κατόπιν καταγράφεται η δυσμενής αντιμετώπιση απέναντι στα άτομα με αναπηρίες, όπως διαμορφώνεται σήμερα και απαριθμούνται τα βασικότερα δικαιώματά τους. Παρατίθεται η ισχύουσα νομοθεσία σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο, μέσω της οποίας γίνεται προσπάθεια προστασίας των ατόμων με αναπηρία από τη διεθνή και ευρωπαϊκή κοινότητα. Εν συνεχεία, αναφέρονται τα άρθρα του ελληνικού Συντάγματος που σχετίζονται με το εξεταζόμενο θέμα, ενώ έχουμε ειδική αναφορά στα άρθρα 21 και 25. Ύστερα, γίνεται μια προσπάθεια καταγραφής της ελληνικής νομοθεσίας καθώς και των βασικότερων νόμων, προεδρικών διαταγμάτων και υπουργικών αποφάσεων που αφορούν στα ΑμεΕΑ. Με βάση την ανάλυση που προηγήθηκε διατυπώνονται τα συμπεράσματα της εργασίας, η οποία, τέλος, κλείνει με περίληψη των όσων προηγήθηκαν, διατυπωμένη και στην αγγλική.

ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ

Σύμφωνα με τον ορισμό της ηλεκτρονικής εγκυκλοπαίδειας Βικιπαιδεία ο όρος αναπηρία αναφέρεται στον περιορισμό σε έναν άνθρωπο της κοινής δραστηριότητας λόγου, έργου ή άμεσης αντίληψης λόγω σωματικής ή πνευματικής βλάβης. Επιμέρους η αναπηρία διακρίνεται σε ολική ή μερική καθώς και σε σωματική ή διανοητική. Η ολική αναπηρία περιλαμβάνει:

- ο Την παντελή απώλεια της όρασης και στα δύο μάτια
- ο Την ολοκληρωτική γενική μετατραυματική παράλυση
- ο Την απώλεια των άνω άκρων
- ο Τον ακρωτηριασμό και των δύο μηρών ή κνημών
- ο Την αφασία
- ο Την παραπληγία
- ο Την ψυχοπάθεια, προερχόμενη από τραύμα στο κεφάλι.
- ο Την «προϊούσα κινητική αταξία», ύστερα από τραύμα
- ο Την απώλεια ενός άκρου και την ακρήστευση του άλλου
- ο τον ακρωτηριασμό ή την πλήρη ακρήστευση του ενός τουλάχιστον ποδιού.¹

Η μερική αναπηρία έχει σαφώς ελαφρότερο χαρακτήρα και διακρίνεται σε ποσοστά, τα λεγόμενα «ποσοστά αναπηρίας».

Η Διακήρυξη του Ο.Η.Ε. για τα δικαιώματα των αναπήρων(1975) ορίζει με τη σειρά της ότι ανάπηρο είναι «κάθε πρόσωπο που είναι ανίκανο να επιβεβαιώσει από μόνο του, ολικά ή μερικά, τις αναγκαιότητες για μια κανονική ατομική και κοινωνική ζωή, εξαιτίας μειωμένων σωματικών ή πνευματικών δυνατοτήτων που έχει εκ γενετής ή όχι». Ωστόσο η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας(εφεξής Π.Ο.Υ.) για την καλύτερη κατανόηση του φαινομένου της αναπηρίας υιοθέτησε ένα σχήμα που αποτελείται από τρεις όρους: i) τη βλάβη(impairment), γενικό όρο που καλύπτει οποιαδήποτε παρέκκλιση από τη φυσιολογική δομή και λειτουργία του σώματος ή του πνεύματος, ii) την ανικανότητα(disability), η οποία υποδηλώνει την απώλεια ή μείωση της λειτουργικής ικανότητας ή της ικανότητας άσκησης μιας δραστηριότητας λόγω κάποιας βλάβης. Αυτή η ανικανότητα μπορεί να εκδηλώνεται στην καθημερινή ζωή

¹ <http://el.wikipedia.org/wiki/Αναπηρία>

ως αδυναμία του ατόμου να αυτοεξυπηρετηθεί, να φροντίσει τον εαυτό του, να εργαστεί κ.ο.κ. iii) τη μειονεξία ή μειονέκτημα (handicap) που νοείται ως ολική ή μερική αδυναμία εκπλήρωσης μιας λειτουργίας, φυσιολογικής για ένα άτομο, η οποία απορρέει από κάποια βλάβη ή ανικανότητα.²

Ο όρος άτομα με ειδικές ανάγκες (ΑμεΕΑ) αναφέρεται στο σύνολο των ατόμων που αντιμετωπίζουν κάποια μορφή σωματικής ή διανοητικής αναπηρίας και αποσκοπεί στο να επισημάνει την ευαισθησία με την οποία πρέπει να αντιμετωπίζονται αυτές οι ομάδες ανθρώπων καθώς και τα ειδικά μέτρα και τη μέριμνα που πρέπει να λαμβάνονται για την εξυπηρέτησή τους. Προσδιορισμοί όπως τυφλοί, ανάπηροι, παραπληγικοί κτλ. προβάλλουν τα άτομα αυτά ως εντελώς ανίκανα και αδύναμα, με αποτέλεσμα τη δημιουργία και συντήρηση προκαταλήψεων και αισθημάτων οίκτου και περιφρόνησης σε βάρος τους. Η 3^η Δεκεμβρίου έχει οριστεί ως παγκόσμια ημέρα για τα ΑμεΕΑ. Ας ελπίσουμε σε μια μελλοντική πιο ανθρώπινη κοινωνία που δεν θα διαστρεβλώνει την αναπηρία θεωρώντας την ασθένεια, αλλά θα την αντιμετωπίζει στις πραγματικές διαστάσεις της, θεωρώντας την συνθήκη και όρο ζωής και αναζητώντας κομψούς τρόπους επιβίωσης κάτω από συνθήκες αναπηρίας.

ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Συνταγματικά δικαιώματα είναι τα παρεχόμενα στα άτομα και ως μέλη του κοινωνικού συνόλου θεμελιώδη πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα, τα οποία αποτελούν κατά την αντίληψη του συντακτικού νομοθέτη τις βασικές εξειδικεύσεις της ανθρώπινης αξίας και των οποίων το αμυντικό περιεχόμενο στρέφεται κατά της κρατικής και κάθε άλλης εξουσίας, το προστατευτικό περιεχόμενο στρέφεται μόνο κατά του κράτους αξιώνοντας την παροχή βοήθειας για την απόκρουση κάθε απειλής, το δε εξασφαλιστικό τους περιεχόμενο-αναγνωρίζεται τέτοιο- στρέφεται επίσης κατά του κράτους με την αξίωση παροχής των μέσων εκείνων που είναι απαραίτητα για την άσκηση του δικαιώματος.³

Τα ατομικά δικαιώματα ως εξουσίες που απονέμονται από το δίκαιο προϋποθέτουν το κράτος το οποίο τα θεσπίζει. Το γεγονός ότι τα ατομικά

² Άγγελος Στεργίου, Αναπηρία ένα γενικό πλαίσιο για τη μελέτη του κινδύνου της αναπηρίας- Η αναπηρία στη νομοθεσία του Ι.Κ.Α., Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα- Θεσσαλονίκη, 1999

³ Ανδρέας Δημητρόπουλος, Συνταγματικά Δικαιώματα-Σύστημα Συνταγματικού Δικαίου, Τόμος Γ' Τεύχη I-III, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2008, σελ. 93

δικαιώματα λειτουργούν σε μια κρατικά οργανωμένη κοινωνία σημαίνει ότι η ύπαρξη και η άσκησή τους ρυθμίζεται, προσδιορίζεται, περιορίζεται ή διευρύνεται, αναστέλλεται ή και καταλύεται, δηλαδή, εν τέλει εξαρτάται από την εκάστοτε κυρίαρχη θέληση που έχει ικανότητα αποτελεσματικής επιβολής.

Μέσα σε έναν κοινωνικό σχηματισμό που κυριαρχεί η κρατική βούληση με τη μορφή εξαναγκασμού, δεν μπορεί να υπάρξει παρά σχετική ελευθερία. Τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν ταυτόχρονα τόσο δικαιώματα του ανθρώπου όσο και αιτήματα του πολίτη. Ως δικαιώματα ελευθερίας τείνουν στην καθιέρωση θεσμών που εγγυώνται την προστασία από το κράτος. Δηλαδή χωρίς να απεμπολούν το ιδεαλιστικό τους περιεχόμενο, τα ανθρώπινα δικαιώματα προσλαμβάνουν μια πρακτική όψη: αποτελούν θεσμοποίηση του σεβασμού στην ανθρώπινη αξία και αξιοπρέπεια. Ελευθερία, ισότητα και δικαιοσύνη απαρτίζουν τον πυρήνα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η διεθνής προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σήμερα, έχει ανατεθεί στον Ο.Η.Ε. Οι επιτροπές του Ο.Η.Ε., η Ευρωπαϊκή Επιτροπή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο αρχικά, αλλά και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις όπως η Διεθνής Αμνηστία ακολούθως, λειτουργούν ως αρωγοί στην προσπάθεια να πεισθεί η διεθνής κοινότητα για την ανάγκη κατοχύρωσης και σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Τα δικαιώματα είναι εξουσίες που απονέμονται από το δίκαιο στα πρόσωπα για την ικανοποίηση συμφέροντος⁴. Ένας κόσμος χωρίς δικαιώματα φαντάζει εφιαλτικός. Εξίσου εφιαλτικός όμως είναι και ένας κόσμος όπου τα ανθρώπινα δικαιώματα, λειτουργούν απλά και μόνο ως εξουσίες, χωρίς συγκεκριμένους μηχανισμούς λειτουργίας και θεσμούς προστασίας.

ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ

Το Σύνταγμα διακηρύσσει στο άρθρο 4παρ.1 ότι «οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου». Πέρα όμως από αυτή τη γενική αρχή της ισότητας με άλλες διατάξεις κατοχυρώνονται ειδικές πλευρές της αρχής της ισότητας: ισότητα των φύλων και ισότητα στη στράτευση(κοινωνική ισότητα) ισότητα συνεισφοράς στα δημόσια βάρη(οικονομική/ φορολογική ισότητα), πολιτική ισότητα.

⁴ Ανδρέας Δημητρόπουλος, ό.π. σελ. 93

Η θεμελιώδης ισότητα προκύπτει από το ότι όλοι έχουν την ίδια αξία που προστατεύεται στο άρθρο 2παρ.1. Αυτή είναι η ίση αφετηρία όλων των ανθρώπων.

Η ισότητα διακρίνεται σε φυσική και νομική. Η ισότητα του Συντάγματος δεν είναι και δεν θα μπορούσε να είναι ισότητα «φυσική»⁵. Η μόνη ισότητα που μπορεί να κατοχυρώσει το δίκαιο είναι η νομική, δηλαδή η ισότητα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, πράγμα που ορίζεται ρητά στο αρθρ.4 παρ1 στο οποίο «οι Έλληνες είναι ίσοι» όχι γενικά και αόριστα αλλά «ενώπιον του νόμου». Η αρχή της ισότητας δεν σκοπεύει να επιφέρει την ουσιαστική εξίσωση των ανθρώπων αλλά μόνο την ίση μεταχείρισή τους από το κράτος. Με άλλα λόγια, το κράτος οφείλει να μεταχειρίζεται τους πολίτες σαν να ήταν ίσοι, ενώ αναμφισβήτητη πραγματικότητα είναι η φυσική τους ανισότητα.

Η αρχή της ισότητας εμφανίζεται με δύο μορφές: τη θετική που ισοδυναμεί με την αρχή της ίσης μεταχείρισης, και ειδικότερα της ίσης μεταχείρισης ομοίων περιπτώσεων και την αρνητική, δηλαδή την απαγόρευση διακρίσεων. Έτσι το Σύνταγμα απαγορεύει τη διαφορετική μεταχείριση ανδρών και γυναικών καθώς και τη διάκριση κατά την προστασία της ζωής, της τιμής ή της ελευθερίας που στηρίζεται στη φυλή, τη γλώσσα και τις θρησκευτικές ή πολιτικές πεποιθήσεις του ατόμου.

Ειδικότερα για τα ΑμεΕΑ, η πολιτική της ίσης μεταχείρισης τους δίνει την ευκαιρία να συμμετέχουν με τις δικές τους δυνατότητες και τους δικούς τους όρους στην κοινωνία, μια κοινωνία που αφήνει χώρο για διαφορετικούς τρόπους λειτουργίας, που αναγνωρίζει το δικαίωμα στα ΑμεΕΑ να αποφασίσουν για τον τρόπο ζωής τους και που τους δίνει τη δυνατότητα να αξιοποιούν στο έπακρο τις ικανότητες τους και να συμμετέχουν πλήρως και ενεργά στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ζωή.

Η ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΑΞΙΑ

Ως ανθρώπινη αξία θα μπορούσαμε να νοήσουμε τον απαραβίαστο εκείνο πυρήνα της προσωπικότητας του ανθρώπου ως φυσικού υποκειμένου δικαίου που διακρίνει τον άνθρωπο αφενός από τα άλογα όντα και αφετέρου από τα αντικείμενα δικαίου. Η ανθρώπινη αξία συνεπάγεται την αναγνώριση του ανθρώπου από το δίκαιο ως «υποκειμένου δικαίου». Ό,τι είναι άνθρωπος στην πραγματικότητα είναι ανθρώπινη

⁵ Ανδρέας Δημητρόπουλος, ό.π. σελ. 302

αξία κατά το δίκαιο(πραγματική- δικαιοϊκή ταυτότητα). Η ανθρώπινη αξία, όπως ορίζεται στο άρθρο 2παρ.1 του Συντάγματος, γεννά την υποχρέωση των ατόμων να σέβονται την ανθρώπινη αξία και την υποχρέωση του κράτους να την σέβεται και να την προστατεύει(«ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της πολιτείας»). Το Σύνταγμα με αυτόν τον τρόπο επιβάλλει όχι μόνο όρια αλλά και υποχρέωση στο κράτος. Η αρχή του σεβασμού της ανθρώπινης αξίας είναι απαραβίαστη ως ανώτατη δικαιοπολιτική αρχή.

Συνεπώς το κράτος οφείλει να σέβεται την ανθρώπινη αξία των ΑμεΕΑ. Οποιαδήποτε ταλαιπωρία σωματική ή πνευματική ενός ΑμεΕΑ, αντιμετωπιζόμενου ως κατώτερου όντος ακριβώς εξαιτίας της αναπηρίας του, είναι αντισυνταγματική. Συνηθίζεται η χρήση δύο όρων, αυτών της ενσωμάτωσης και της ένταξης για τα ΑμεΕΑ. Στην ενσωμάτωση τα ΑμεΕΑ ανήκουν στο σύνολο με την προϋπόθεση λήψης ειδικών μέτρων και η εστίαση είναι στο ίδιο το άτομο που θα ενσωματωθεί και όχι στην κοινωνία και τα χαρακτηριστικά της. Αντίθετα, ο όρος ένταξη παραπέμπει στην αλλαγή συμπεριφοράς και νοοτροπίας ώστε καθένας να μπορεί να καταλάβει τη θέση του στην κοινωνία. Και στις δυο περιπτώσεις γίνεται πράξη ο σεβασμός στη ανθρώπινη αξία, ιδωμένος από διαφορετικό μάτι κάθε φορά(στην ενσωμάτωση δηλαδή πρωταρχικό ρόλο έχει η πολιτεία, ενώ για την ένταξη το βάρος πέφτει στην κοινωνία και το κάθε μέλος της χωριστά).

Καθώς όλες οι πλευρές τις ζωής και της προσωπικότητας του ανθρώπου προστατεύονται από ατομικά δικαιώματα σε ειδικές διατάξεις του Συντάγματος, το άρθρο 2παρ. 1 εφαρμόζεται λιγότερο θετικά και περισσότερο αρνητικά σε προσβολές που δεν καλύπτονται από καμιά από τις ειδικές διατάξεις.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Σύμφωνα με το άρθρο 5παρ.1 του Συντάγματος «καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητα του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη». Η ελευθερία του ανθρώπου(προσωπική ελευθερία) είναι υλική, πνευματική και κοινωνική. Οι τρεις αυτές μορφές ελευθερίας προστατεύονται ως αδιάσπαστη ενότητα στο άρθρο 5. Η ελευθερία ανάπτυξης της προσωπικότητας χαρακτηρίζεται από καθολικότητα,

δηλαδή αναφέρεται σε οποιαδήποτε εκδήλωση της ανθρώπινης ζωής. Επιπλέον όπως ορίζεται στο άρθρο 5παρ.3 «η προσωπική ελευθερία είναι απαραβίαστη».

Ως προς τις μορφές της, η μεν υλική-σωματική ελευθερία είναι ελευθερία επί του σώματος του ανθρώπου, αλλά και ελευθερία κίνησης στο φυσικό χώρο. Η σωματική ελευθερία εξασφαλίζεται από τις διατάξεις που συγκροτούν τη λεγόμενη προσωπική ασφάλεια. Η πνευματική ελευθερία συνίσταται στην ελευθερία σκέψης, στοχασμών και ιδεών ενώ η κοινωνική ελευθερία έχει την έννοια της «μη δουλείας», της ελευθερίας κίνησης στο φυσικό περιβάλλον.

Ακόμη, το άρθρο 5παρ.2 προστατεύει απόλυτα τη ζωή, την τιμή και την ελευθερία όλων όσων βρίσκονται στην ελληνική επικράτεια, χωρίς διάκριση εθνικότητας, φυλής, γλώσσας και θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων.

Το δικαίωμα της ελευθερίας ανάπτυξης της προσωπικότητας έχει προστατευτικό περιεχόμενο και στρέφεται αποκλειστικά κατά του κράτους. Δεν παράγει κάποια δέσμευση που να αφορά ιδιώτες. Με άλλα λόγια, οι ιδιώτες υποχρεούνται να μην προσβάλουν, όχι όμως και να προστατεύουν την ελευθερία του άλλου. Απέναντι στα ΑμεΕΑ, πιο συγκεκριμένα, οι ιδιώτες έχουν υποχρέωση να τα σέβονται και να μην τα μειώνουν ως ανθρώπινες οντότητες. Υποχρέωση όμως, για την προστασία της ελευθερίας τους έχει μόνο το κράτος.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗ ΖΩΗ

Στο άρθρο 5παρ.2 του Συντάγματος ορίζεται ότι «όλοι όσοι βρίσκονται στην ελληνική επικράτεια απολαμβάνουν την απόλυτη προστασία της ζωής...». Το δικαίωμα στη ζωή είναι συμφυές με την έννοια του ανθρώπου. Η προστασία του καθίσταται πιο αναγκαία από τον ανέκκλητο χαρακτήρα που έχει η απώλεια της ζωής. Με τη συνταγματική διάταξη κατοχυρώνεται κυρίως ο πανανθρώπινος χαρακτήρας του δικαιώματος, η ίση προστασία ημεδαπών και αλλοδαπών, ομοεθνών και αλλοεθνών κ.ο.κ. Η ζωή προστατεύεται ως βιολογικό και όχι ως κοινωνικό φαινόμενο. Το Σύνταγμα υιοθετεί τη βιολογική έννοια της ζωής όπως αυτή περιγράφεται από την ιατρική επιστήμη.

Κρίνοντας από τη διατύπωση του συντακτικού νομοθέτη, το άρθρο 5παρ.2 κατοχυρώνει την αντικειμενική αρχή της προστασίας, του απαραβίαστου της

ανθρώπινης ζωής. Από την αντικειμενική αυτή κατοχύρωση απορρέει η υποκειμενική προστασία, το δικαίωμα ζωής ενός εκάστου.⁶

Η ανθρώπινη ζωή αντιμετωπίζεται ως ανώτατο συνταγματικό αγαθό και προστατεύεται απεριόριστα. Δεν προστατεύεται μόνο η πλήρης αλλά και κάθε μορφή ζωής. Επιπλέον, προστατεύεται ανεξάρτητα από τη σωματική ή πνευματική κατάσταση, ανεξάρτητα από οποιαδήποτε αξιολόγηση, δεν υπάρχουν «ανάξιοι προς το ζην»⁷.

Το δικαίωμα στη ζωή ως αμυντικό έχει απόλυτο χαρακτήρα και στρέφεται κατά παντός(erga omnes). Το Σύνταγμα υποχρεώνει τόσο το κράτος όσο και κάθε άνθρωπο χωριστά να σέβεται τη ζωή του άλλου. Αντίθετα, η προστατευτική αξίωση του συνταγματικού δικαιώματος στρέφεται μόνο προς την κρατική εξουσία, η οποία οφείλει όχι μόνο να σέβεται αλλά και να λαμβάνει όλα εκείνα τα αναγκαία μέτρα για την προστασία της ζωής των πολιτών. Στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών εφαρμόζονται οι κανόνες του ποινικού και του ιδιωτικού δικαίου.

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΗΜΕΡΑ

Ένα ποσοστό του 10% του πληθυσμού υπολογίζεται από διεθνείς οργανισμούς ότι είναι ΑμεΕΑ. Στη χώρα μας η αναπηρία δεν αντιμετωπίζεται και με τον καλύτερο δυνατό τρόπο και τα ΑμεΕΑ γνωρίζουν αρκετά συχνά την κοινωνική απαξίωση. Η αναπηρία θεωρείται από πολλούς κατασκευαστικό λάθος της φύσης, με αποτέλεσμα όσοι έχουν μειωμένη απόδοση να περιθωριοποιούνται και να έρχονται αντιμέτωποι με την καχυποψία, την εχθρότητα και την αδιαφορία των συνανθρώπων τους.

Συχνά με πρόσχημα τη θεραπεία, τα ΑμεΕΑ εξαναγκάζονται να ζουν κάτω από «ειδικές» συνθήκες, να χαίρουν ειδικής μεταχείρισης από ειδικές και μόνο υπηρεσίες, να εξαρτώνται οικονομικά και κοινωνικά από ασφαλιστικά ταμεία, σωματεία και φιλανθρωπικές οργανώσεις, καθώς και να απομονώνονται σε ειδικά εκπαιδευτήρια. Με άλλα λόγια, τα ΑμεΕΑ θεωρούνται «παιδιά ενός κατώτερου θεού» και διαχωρίζονται από το κοινωνικό σώμα, με αποτέλεσμα να συναντούν ανυπέρβλητες δυσκολίες σε όλους τους τομείς της ζωής τους. Οι αντιξοότητες αυτές κατά ένα μέρος οφείλονται στην αντικειμενική αδυναμία τους, κατά κύριο όμως λόγο

⁶ Ανδρέας Δημητρόπουλος, ό.π. σελ. 385

⁷ Ανδρέας Δημητρόπουλος, ό.π. σελ. 387

είναι απόρροια των κοινωνικών προκαταλήψεων και της κοινωνικής αναληψίας. Ο κοινωνικός αυτός ρατσισμός αναπαράγει συνεχώς ένα εχθρικό κοινωνικό περιβάλλον το οποίο εξορίζει τα ΑμεΕΑ στο κοινωνικό και οικονομικό περιθώριο και στα ολοκληρωτικά ιδρύματα.

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΑμεΕΑ

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Σύμφωνα με το άρθρο 26 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου όλοι οι άνθρωποι έχουν δικαίωμα στην εκπαίδευση, απ' την οποία τουλάχιστον η στοιχειώδης πρέπει να παρέχεται δωρεάν. Παρόμοια στο άρθρο 16παρ. 4 του ελληνικού Συντάγματος προβλέπεται ότι «όλοι οι Έλληνες έχουν δικαίωμα δωρεάν παιδείας, σε όλες τις βαθμίδες της, στα κρατικά εκπαιδευτήρια. Το Κράτος ενισχύει τους σπουδαστές που διακρίνονται, καθώς και αυτούς που έχουν ανάγκη από βοήθεια ή ειδική προστασία, ανάλογα με τις ικανότητές τους».

Τα ΑμεΕΑ έχουν δικαίωμα στη δωρεάν εκπαίδευση, όπως είναι εύλογο. Εντούτοις, στη χώρα μας η εκπαίδευση ΑμεΕΑ απέχει πολύ από τις διεθνώς γνωστές εκπαιδευτικές θεωρίες και πρακτικές. Οι μαθητές με ειδικές ανάγκες αντιμετωπίζονται ως άρρωστοι. Ο θεσμός της Ειδικής Αγωγής δεν μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι έχει αποφέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα, γεγονός που δεν οφείλεται στο ότι τα ΑμεΕΑ δεν μπορούν να εκπαιδευτούν. Οφείλεται στην ανικανότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας να εκπαιδεύσει μαθητές με αναπηρίες και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες έχουν δικαίωμα να μην υφίστανται τυποποίηση της διαφοράς τους με το να εκπαιδεύονται σε «ειδικούς» χώρους. Αντίθετα, έχουν δικαίωμα να ζουν και να εκπαιδεύονται στα συνηθισμένα εκπαιδευτήρια όπως η πλειονότητα των συνομηλίκων τους. Έχουν ακόμη δικαίωμα να εκπαιδεύονται σε όλες τις βαθμίδες και να κατοχυρώνουν ίδιους τίτλους σπουδών.

Αναφαίρετο είναι και το δικαίωμα τους η εκπαίδευση που τους παρέχεται να είναι προσπελάσιμη για τις ικανότητές τους. Η πλειονότητα των σχολείων δεν διαθέτει τις κατάλληλες υποδομές και έτσι αυτά καθίστανται απροσπέλαστα στα άτομα με κινητικά προβλήματα. Τα άτομα με προβλήματα στην όραση συναντούν σημαντικές

δυσκολίες καθώς η γραφή Braille είναι ελάχιστα διαδεδομένη. Όμως και άτομα με προβλήματα σε ακοή ή νοητική στέρηση πρέπει να διδάσκονται από ειδικά εκπαιδευμένους δασκάλους.

Για όλους αυτούς τους λόγους πρέπει να αποκατασταθεί η προσπελασιμότητα των εκπαιδευτηρίων και οι μαθητές, ανάλογα με τις ικανότητές τους, να χρησιμοποιούν προσπελάσιμο εκπαιδευτικό υλικό καθώς και να χρησιμοποιούνται εφαρμογές της νέας τεχνολογίας, όπως Η/Υ, για να ενισχυθούν ή να πλαισιωθούν οι περιορισμένες κινητικές, αισθητηριακές ή νοητικές ικανότητές τους.⁸

Τα ΑμεΕΑ δεν πρέπει να συναντούν εμπόδια στη θέλησή τους για μάθηση, αλλά ο δρόμος της εκπαίδευσης πρέπει να είναι και γι' αυτά ανοιχτός.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ-ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Όλα τα άτομα έχουν δικαίωμα στην εργασία και στην εξασφάλιση του απαραίτητου εισοδήματος για την επιβίωσή τους. Το άρθρο 22παρ. 1 του Συντάγματος ορίζει ότι «η εργασία αποτελεί δικαίωμα και προστατεύεται από το κράτος, που μεριμνά για τη δημιουργία συνθηκών απασχόλησης όλων των πολιτών και για την ηθική και υλική εξύψωση του εργαζόμενου αγροτικού και αστικού πληθυσμού. Όλοι οι εργαζόμενοι, ανεξάρτητα από φύλο ή άλλη διάκριση, έχουν δικαίωμα ίσης αμοιβής για παρεχόμενη εργασία ίσης αξίας».

Παρ' όλα αυτά τα ΑμεΕΑ πολλές φορές στην αναζήτησή τους για εργασία συναντούν τον κοινωνικό ρατσισμό, αφού δεν είναι λίγοι οι εργοδότες που αρνούνται να τα προσλάβουν στην εργασία τους θεωρώντας τα ανίκανα να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις της. Πρόβλημα αποτελεί και η προσπελασιμότητα των χώρων εργασίας. Πολλοί άνθρωποι με χαρακτηριστικές αναπηρίες μπορούν να θεωρηθούν απασχολήσιμοι, όμως το μη-προσπελάσιμο των κοινόχρηστων χώρων ή των μέσων μαζικής μεταφοράς ωθεί πολλά ΑμεΕΑ να μείνουν χωρίς δουλειά, και έτσι να αδυνατούν να καλύψουν τις βιοποριστικές τους ανάγκες. Παράλληλα, όμως, ο παραγκωνισμός των ατόμων αυτών από την παραγωγική διαδικασία αποτελεί απώλεια έμφυτου δυναμικού για την ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας.

⁸ www.specialeducation.gr

Συνεπώς τα κράτη πρέπει να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για να στηρίξουν την ένταξη των ΑμεΕΑ στην ανοιχτή απασχόληση. Σταχυολογώντας θα μπορούσαμε να επισημάνουμε μερικά από αυτά:

- ✓ Πρέπει να γίνουν προσπελάσιμοι όλοι οι χώροι εργασίας από τα ΑμεΕΑ. Οι ειδικές ανάγκες των εργαζομένων με αναπηρία που τυχόν εκδηλώνονται κατά τη διάρκεια της εργασίας πρέπει να ικανοποιούνται στο οικείο περιβάλλον.
- ✓ Η νομοθεσία να εξασφαλίζει την ισότιμη συμμετοχή των εργαζομένων με ειδικές ανάγκες στα κλαδικά σωματεία, ώστε να ακούγονται η φωνή και οι διεκδικήσεις τους.
- ✓ Θα πρέπει να προστατευτεί εξίσου και ο ελεύθερος χρόνος των εργαζομένων με αναπηρίες. Ο χρόνος που απαιτείται για την καθημερινή τους περίθαλψη αλλά και οι επιπρόσθετες δαπάνες μεταφοράς τους από και προς την εργασία θα ήταν καλό να συνυπολογίζονταν στο χρόνο και την αμοιβή εργασίας.
- ✓ Ο σύγχρονος μηχανολογικός εξοπλισμός μπορεί να πλαισιώνει και να ενισχύει τις περιορισμένες ικανότητες των εργαζομένων με ειδικές ανάγκες, γι' αυτό πρέπει να είναι μέρος της επιχείρησης.
- ✓ Επιπρόσθετα, η τεχνολογία δημιουργεί τις προϋποθέσεις για να μπορούν τα ΑμεΕΑ και οι οικογένειές τους να εργάζονται και από το σπίτι τους(τηλεργασία).

Η ικανότητα για εργασία αποτελεί όχι μόνο πηγή εισοδήματος αλλά και πηγή κοινωνικής καταξίωσης και ψυχολογικής ικανοποίησης. Ενώπιον της ισότητας όλων τα άτομα με αναπηρίες έχουν ανάγκη τα κοινωνικά και ψυχολογικά οφέλη της εργασίας, συχνά μάλιστα πολύ περισσότερο από τα υγιή. Επομένως, χρειάζεται μια γενικότερη κοινωνική προστασία και πρόνοια ώστε τα ΑμεΕΑ να μην συναντούν εμπόδια στην άσκηση αυτού του δικαιώματός τους. Η κοινωνική πρόνοια διεθνώς είναι προσανατολισμένη στην κάλυψη της γενικής επαγγελματικής ανικανότητας, δηλαδή της ανικανότητας άσκησης οποιουδήποτε επαγγέλματος.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΖΩΗ

Ο θεσμός της οικογένειας ανέκαθεν ήταν το σημείο αναφοράς για όλους τους ανθρώπους. Όλοι έχουν δικαίωμα στη δημιουργία οικογένειας και το δικαίωμά τους αυτό πρέπει να προστατεύεται.

Στο άρθρο 16 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ορίζεται ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν δικαίωμα, όταν φτάσουν σε ηλικία γάμου, να παντρεύονται και να ιδρύουν οικογένεια καθώς και ότι το κράτος οφείλει να προστατεύει την οικογένεια, αφού αυτή αποτελεί το κύτταρο της κοινωνίας. Και το ελληνικό Σύνταγμα στο άρθρο 21παρ. 1 δεσμεύει το κράτος να προστατεύει την οικογένεια ως θεμέλιο συντήρησης και προαγωγής του έθνους, καθώς και το γάμο, τη μητρότητα και την παιδική ηλικία.

Το δικαίωμα της οικογενειακής ζωής έχουν σαφώς και τα ΑμεΕΑ, που αντιμετωπίζουν όμως προβλήματα και σε αυτή την έκφανση της ζωής τους. Η κοινωνία εξακολουθεί να έχει αρνητική στάση απέναντι στο γάμο και τη μητρότητα/πατρότητα των ΑμεΕΑ. Επιπρόσθετα, τα ΑμεΕΑ σπάνια ενημερώνονται από ειδικούς για τη λειτουργία του σώματός τους, με αποτέλεσμα να αδυνατούν να έχουν πρόσβαση στις μεθόδους οικογενειακού προγραμματισμού και άρα να στερούνται ευκαιριών να βιώσουν τη σεξουαλικότητά τους και να έχουν την εμπειρία της μητρότητας/πατρότητας.

Τέλος, τα ΑμεΕΑ είναι ιδιαίτερα ευάλωτα στην κακοποίηση, τόσο μέσα στην οικογένεια όσο και στην κοινότητα ή τα ιδρύματα, γι' αυτό πρέπει να είναι πλήρως ενημερωμένα, ώστε να αναγνωρίζουν πότε έχει συμβεί κακοποίηση και να την αναφέρουν.

Το κράτος πρέπει να προωθεί την πλήρη συμμετοχή των ΑμεΕΑ στην οικογενειακή ζωή και το δικαίωμά τους στην ατομική ακεραιότητα, και να μεριμνά ώστε οι νόμοι να μην κάνουν διακρίσεις σε βάρος τους στον τομέα αυτό. Τα ΑμεΕΑ πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να σχηματίζουν οικογένεια και να ζουν με αυτή.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ/ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑ

Η πρόσβαση στο φυσικό περιβάλλον συνδέεται με την άσκηση του δικαιώματος του ατόμου στην προσωπική ζωή. Για τα ΑμεΕΑ όμως υπάρχουν πολλαπλά εμπόδια

που καθιστούν την πρόσβασή τους στο φυσικό περιβάλλον ιδιαίτερα δυσχερή. Τα άτομα αυτά, λόγω των ιδιαίτερων αναγκών τους χρειάζονται ένα περιβάλλον το οποίο θα τα βοηθάει στη μετακίνησή τους. Τέτοιο περιβάλλον υπάρχει σε ελάχιστες περιπτώσεις(κυρίως σε αστικές περιοχές). Η πλειονότητα των ελληνικών πόλεων και η ύπαιθρος είναι απροσπέλαστες στις περιορισμένες ικανότητες των ΑμεΕΑ, με αποτέλεσμα ακόμα και μια βόλτα για περίπατο που σε όλους φαντάζει αυτονόητη, για τα ΑμεΕΑ να είναι εκ των πραγμάτων σχεδόν αδύνατη.

Πρόβλημα δημιουργούν λ.χ. η έλλειψη ειδικών ραμπών προσπέλασης σε πεζοδρόμια και κτίρια, η έλλειψη ειδικών φωτεινών σηματοδοτών για τους τυφλούς καθώς και τα απροσπέλαστα για τους χειριστές αναπηρικών αμαξιδίων μέσα μαζικής μεταφοράς.

Στις μέρες μας, τα ΑμεΕΑ αντιμετωπίζουν πολλά και ουσιαστικά εμπόδια κάθε φορά που επιχειρούν να χρησιμοποιήσουν τις δημόσιες συγκοινωνίες λ.χ. η ανάγνωση του πίνακα δρομολογίων δεν είναι δυνατή για τους τυφλούς και δυσκολεύει τους ανθρώπους με προβλήματα όρασης ή εκείνους με διανοητικά προβλήματα. Η επιβίβαση σε μέσο μεταφοράς μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα σε ανθρώπους με κινητικές δυσκολίες, αφού είναι ιδιαίτερα δύσκολο γι' αυτούς να ανέβουν ψηλά σκαλοπάτια. Για τους χρήστες αναπηρικής καρέκλας αυτή η διαφορά ύψους αποτελεί ανυπέρβλητο εμπόδιο. Οι περισσότεροι διάδρομοι σε τρένα και λεωφορεία είναι στενοί, καθιστώντας πιο δύσκολη την προσπέλαση από ΑμεΕΑ. Ακόμη, σε ώρες αιχμής τα άτομα αυτά δεν προλαβαίνουν να φτάσουν σε μια ασφαλή θέση πριν την αναχώρηση, ενώ οι χειρολαβές για τους όρθιους επιβάτες δεν είναι εύχρηστες σε ανθρώπους με αναπηρία στους βραχίονες. Τα άτομα με προβλήματα όρασης δεν γνωρίζουν πού, πότε και από ποια πλευρά του μέσου να επιβιβαστούν και μπορεί να δυσκολευτούν ακόμα περισσότερο να αποβιβαστούν από αυτό.

Επομένως για να μπορούν να μετακινούνται ελεύθερα και με ασφάλεια τα ΑμεΕΑ πρέπει να αρθούν όλα τα αρχιτεκτονικά, βιομηχανικά κ.α. εμπόδια που κάνουν αδύνατη έως επικίνδυνη την κυκλοφορία των ΑμεΕΑ.

Αρχικά πρέπει άμεσα να αποκατασταθεί η προσπελασιμότητα δρόμων πεζοδρομίων δημόσιων και κοινόχρηστων χώρων, καταστημάτων κ.ο.κ. Επιπλέον, να τροποποιηθεί ο αντισεισμικός και αντιπυρικός κανονισμός για την ασφάλεια των ΑμεΕΑ και να προβλεφτεί η προστασία τους σε δημόσιους χώρους καθώς και οι τρόποι διάσωσης και μεταστέγασης τους. Τέλος, πρέπει να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για αποκατάσταση της προσπελασιμότητας των μέσων μαζικής

μεταφοράς και γιατί όχι, νέες υπηρεσίες μεταφορών λ.χ. ευρύχωρα ταξί, που θα ανταποκρίνονται στις ανάγκες ατόμων με χαρακτηριστικούς περιορισμούς στις ικανότητές τους.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ

Η ιατρική περίθαλψη είναι υποχρέωση του κράτους προς όλους τους πολίτες. Σύμφωνα με το άρθρο 25 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, καθένας έχει δικαίωμα σε ένα βιοτικό επίπεδο ικανό να εξασφαλίζει τόσο στον ίδιο όσο και στην οικογένειά του υγεία και ευημερία, και ειδικότερα τροφή, ρουχισμό, κατοικία και ιατρική περίθαλψη. Αλλά και το ελληνικό Σύνταγμα ορίζει ως υποχρέωση του κράτους να μεριμνά για την υγεία των πολιτών και να παίρνει ειδικά μέτρα για την προστασία της νεότητας, του γήρατος, της αναπηρίας και για την περίθαλψη των απόρων(άρθρο 21παρ. 3).

Εντούτοις, και σε αυτόν τον τομέα τα ΑμεΕΑ συναντούν προβλήματα. Το ιατρικό και παραϊατρικό προσωπικό συχνά δεν είναι επαρκώς και καταλλήλως καταρτισμένο και εξοπλισμένο για να παράσχει στα ΑμεΕΑ ιατρική φροντίδα ή δεν έχει πρόσβαση στις σχετικές θεραπευτικές μεθόδους και τεχνολογίες. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι στην Ελλάδα η εκπαίδευση που δίνεται στους νοσηλευτές δεν περιλαμβάνει παρά την παθολογία της παράλυσης και μόνο⁹.

Ακόμη, τα κέντρα αποκατάστασης των ΑμεΕΑ είναι ελάχιστα και συγκεντρώνονται κυρίως στις μεγάλες πόλεις. Όλα αυτά ωθούν πολλά άτομα, μετά την απόκτηση της αναπηρίας τους να καταφεύγουν σε νοσοκομεία και κέντρα αποκατάστασης του εξωτερικού, αφού στην Ελλάδα οι υποδομές για τη νοσηλεία τους μπορεί να είναι ανύπαρκτες.

Άλλο ένα ζήτημα είναι και οι πολύ υψηλές τιμές των φαρμάκων, νοσηλίων, ορθοπεδικών ειδών και γενικότερα των επιστημονικών βοηθημάτων, με συνέπεια τα ΑμεΕΑ συχνά να μην μπορούν να προβούν στην αγορά τους.

Ωστόσο, τα ΑμεΕΑ, όπως φαίνεται και από τη Συνταγματική τους κατοχύρωση, έχουν ανάγκη από ιδιαίτερη ιατρική περίθαλψη, την παροχή της οποίας πρέπει να διασφαλίζει το κράτος. Στο ίδιο πλαίσιο, έχουν ανάγκη από προγράμματα

⁹ www.in.gr/health/άρθρο_της_εβδομάδας_3/12/2001_11:29, Παγκόσμια Ημέρα των Ατόμων με Αναπηρίες: ο σεβασμός στη διαφορετικότητα, συνέντευξη με το Νίκο Βουλγαρόπουλο

αποκατάστασης, ώστε να πετύχουν να διατηρήσουν στο βέλτιστο επίπεδο την αυτονομία και τη λειτουργικότητά τους.

Έτσι, τα ΑμεΕΑ έχουν δικαίωμα διαρκούς επιλογής των συνθηκών και των όρων νοσηλείας τους. Έχουν το δικαίωμα να συνεχίζουν να ζουν με την αναπηρία τους μέσα στην κοινωνία ενόσω νοσηλεύονται. Νοσηλείες ρουτίνας είναι δυνατόν να γίνονται κοντά στο χώρο κατοικίας, για να μην διαταράσσεται συνεχώς η ζωή των ανθρώπων που τις έχουν ανάγκη. Επίσης, ένα μεγάλο μέρος νοσηλευτικών υπηρεσιών μπορεί να προσφέρεται εξωνοσοκομειακά, σε ειδικά διαμορφωμένα κέντρα σε επίπεδο λ.χ. δήμου ή κοινότητας. Τέλος, αδήριτη προβάλλει η ανάγκη δημιουργίας δικτύου παροχής καθημερινής υποστήριξης και νοσηλείας στο σπίτι των αναπήρων, ώστε να εξασφαλίζονται ακόμη και αυτοί που διαβιούν μόνοι τους. Το δίκτυο αυτό μπορεί να δομηθεί κατά συνοικία, χωριό ή γειτονιά, ανάλογα με τις ανάγκες που θα κληθεί να εξυπηρετήσει.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ

Κάθε άτομο ως μέλος του κοινωνικού συνόλου έχει δικαίωμα στην κοινωνική προστασία και το κράτος πρέπει να μεριμνά για την ικανοποίηση εκείνων των δικαιωμάτων(κοινωνικών, οικονομικών, πολιτικών) του ατόμου, τα οποία είναι απαραίτητα για την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας του και την εμπέδωση μιας αξιοπρεπούς διαβίωσης(άρθρο 22 Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου). Το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρία-ειδικότερα- στην κοινωνική ασφάλιση προβλέπεται στο άρθρο 25παρ.1 της ίδιας διακήρυξης.

Επειδή λοιπόν τα ΑμεΕΑ είναι η πιο ευάλωτη κοινωνική ομάδα σε ένα κράτος και επειδή αντιμετωπίζουν τις περισσότερες βιοποριστικές δυσκολίες-μη μπορώντας συχνά να ανταπεξέλθουν με επιτυχία σε αυτές- το κράτος πρέπει να προνοεί ιδιαίτερα για την κοινωνική ασφάλιση των ατόμων αυτών.

Πιο συγκεκριμένα πρέπει να εξασφαλίζει στα άτομα αυτά επαρκές εισόδημα αν εξαιτίας της αναπηρίας τους έχασαν προσωρινά ή υπέστησαν μείωση του εισοδήματός τους ή αν στερούνται ευκαιριών απασχόλησης. Ακόμη πρέπει σε κάθε περίπτωση να συμπεριληφθούν στην παρεχόμενη υποστήριξη τα έξοδα που προκύπτουν για τα ΑμεΕΑ και τους οικείους τους λόγω της αναπηρίας τους.

Γενικότερα, το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να στρέφει την προσοχή του στα ΑμεΕΑ, όντας προσανατολισμένο στην καλύτερευση του τρόπου ζωής τους και να αποκλείει κάθε διάκριση σε βάρος τους.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ, ΤΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑ, ΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΨΥΧΗ

Σύμφωνα με το άρθρο 27παρ. 1 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, καθένας έχει δικαίωμα να συμμετέχει ελεύθερα στην πνευματική ζωή της κοινότητας, να χαίρεται τις καλές τέχνες και να μετάσχει στην επιστημονική πρόοδο και τα αγαθά της. Αλλά και στο Σύνταγμά μας «η τέχνη και η επιστήμη, η έρευνα και η διδασκαλία είναι ελεύθερες- η ανάπτυξη και η προαγωγή τους αποτελεί υποχρέωση του κράτους.»(άρθρο 16παρ. 1 εδάφιο α'). Εν προκειμένω η ελευθερία της τέχνης καλύπτει τόσο την καλλιτεχνική δημιουργία όσο και την ελευθερία πρόσβασης του κοινού στα έργα τέχνης.

Και η θρησκεία και η εκδήλωση της θρησκευτικής πίστης είναι ελεύθερες, όπως ορίζει και το άρθρο 13 του Συντάγματος. Ελεύθερος σε όλους είναι και ο αθλητισμός, ο οποίος κατά το άρθρο 16παρ. 9 «τελεί υπό την προστασία και την ανώτατη εποπτεία του κράτους», καθώς και η αναψυχή, αφού όπως πηγάζει από το δικαίωμα της προσωπικής ζωής, όλοι έχουν το δικαίωμα να αθλούνται, να ταξιδεύουν και να ψυχαγωγούνται κατ' αρέσκεια.

Τα ΑμεΕΑ συναντούν εντούτοις εμπόδια στην άσκηση και αυτών των κοινωνικών δικαιωμάτων τους. Αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο στο γεγονός ότι ελάχιστες φορές λαμβάνονται υπόψη οι περιορισμένες ικανότητές τους στους χώρους λατρείας, πολιτιστικών δραστηριοτήτων (λ.χ. κινηματογράφοι, θέατρα μουσεία), στους χώρους άθλησης(γήπεδα, γυμναστήρια) καθώς και σε τουριστικές υπηρεσίες (πρακτορεία, ξενοδοχεία). Κατά συνέπεια οι χώροι αυτοί στην πλειονότητα τους είναι απροσπέλαστοι.

Επομένως το κράτος πρέπει να προωθεί την προσβασιμότητα και τη διαθεσιμότητα των χώρων αυτών σε ΑμεΕΑ. Με αυτόν τον τρόπο και με ενημέρωση των αντίστοιχων φορέων σε ζητήματα αναπηρίας, θα ενθαρρυνθεί η συμμετοχή των ατόμων αυτών στις προαναφερθείσες εκδηλώσεις της κοινωνικής ζωής.

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Ο Ο.Η.Ε. προσπαθώντας να επιλύσει το πρόβλημα των ατόμων με αναπηρίες σε διεθνές επίπεδο, παρείχε κατευθυντήριες γραμμές στα κράτη-μέλη του και παράλληλα προέβη σε σειρά διακηρύξεων, με απώτερο στόχο να τονίσει την εξέχουσα σημασία της εμπέδωσης και της εφαρμογής της αρχής της ισότητας αναφορικά με τη συγκεκριμένη ομάδα ατόμων.

Τα δύο βασικά κείμενα του Ο.Η.Ε. που θέτουν τις αρχές της προστασίας των ατόμων με ειδικές ανάγκες είναι η Διακήρυξη των Δικαιωμάτων των Πνευματικά Καθυστερημένων της 20^{ης} Δεκεμβρίου 1971 και η Διακήρυξη των Δικαιωμάτων των Αναπήρων της 9^{ης} Δεκεμβρίου 1975.

Το πνεύμα και ο σκοπός των Διακηρύξεων αυτών θα μπορούσε να συνοψιστεί στα εξής σημεία:

- ◆ Τα ΑμεΕΑ έχουν ίδια δικαιώματα με τα άλλα ανθρώπινα όντα.
- ◆ Έχουν δικαίωμα στην κατάλληλη ιατρική φροντίδα, στην εκπαίδευση και κατάρτιση και στην αποκατάσταση.
- ◆ Έχουν δικαίωμα για οικονομική και κοινωνική ασφάλιση και για ένα αξιοπρεπές επίπεδο ζωής.
- ◆ Δικαίωμα για προστασία από την εκμετάλλευση ή τον υποβιβασμό της θεραπείας τους
- ◆ Δικαίωμα να λαμβάνονται υπόψη οι ειδικές ανάγκες τους σε κάθε επίπεδο οικονομικού και κοινωνικού σχεδιασμού
- ◆ Δικαίωμα να ζουν με την οικογένειά τους ή έναν προσοντούχο κηδεμόνα-όταν αυτό καθίσταται απαραίτητο για την προστασία της προσωπικής τους καλής διαβίωσης και των ενδιαφερόντων τους-και να συμμετέχουν σε όλες τις δραστηριότητες της κοινότητας
- ◆ Στην περίπτωση που η παραμονή τους σε ίδρυμα είναι απαραίτητη για τη θεραπεία τους, οι συνθήκες σε αυτό να είναι όσο το πλησιέστερες με εκείνες της κανονικής ζωής ενός συνομηλικού τους.

Διακηρύξεις για την ανάγκη προστασίας των ΑμεΕΑ συναντάμε και σε άλλα κείμενα του Ο.Η.Ε. όπως στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού(1989) και στη Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διάκρισης εις βάρος των

Γυναικών(1979). Στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ρητή αναφορά στην αναπηρία γίνεται μόνο στη διάταξη του άρθρου 25, όπου προβλέπεται το δικαίωμα στην ασφάλιση της αναπηρίας.

Η ενασχόληση του Ο.Η.Ε. με την ανάδειξη των δικαιωμάτων των ΑμεΕΑ έλαβε τη μορφή(μη δεσμευτικών διατάξεων) Διακηρύξεων και Αποφάσεων. Τέτοια είναι η Απόφαση 37/53 της 3^{ης} Σεπτεμβρίου, με την οποία η Γενική Συνέλευση υιοθέτησε ένα πρόγραμμα παγκόσμιας δράσης για τα μειονεκτούντα άτομα, και στην οποία υπογραμμίζεται ότι η μειονεξία εξαρτάται από τη σχέση των μειονεκτούντων ατόμων με το περιβάλλον τους, δηλαδή αυτή επιτείνεται όταν αφαιρείται ή μειώνεται η δυνατότητα ίσης συμμετοχής στην κοινωνική ζωή.

Ακόμη, η Απόφαση 48/96 αποτέλεσε την ουσιαστικότερη προσπάθεια επίλυσης των προβλημάτων των ατόμων με αναπηρίες σε διεθνές επίπεδο από τον Ο.Η.Ε. Πρόκειται για ένα κείμενο μη δεσμευτικό από νομικής άποψης, οι κανόνες του οποίου παρέχουν, όμως, μια ισχυρή πολιτική και ηθική δέσμευση σε όλες τις κυβερνήσεις για την επίτευξη της πλήρους ένταξης και εξίσωσης των ΑμεΕΑ, ρυθμίζοντας το πεδίο εφαρμογής, τα μέτρα και τους μηχανισμούς ελέγχου της ισότητας των ευκαιριών.

ΤΑ ΑμεΕΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η ιστορία της Ευρώπης εδώ και πάνω από δύο αιώνες χαρακτηρίζεται από συνεχείς προσπάθειες για την ενίσχυση της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου. Ήδη από τις διακηρύξεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη του 18^{ου} αιώνα, τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι ελευθερίες αποτελούν τα συστατικά στοιχεία της συνταγματικής τάξης και τη βάση στην οποία έχουν οικοδομηθεί οι έννομες τάξεις των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σταθμό όσον αφορά στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αποτελεί η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου(ΕΣΔΑ). Η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εξασφαλίζεται, πέρα από τις συνθήκες και τις συμβάσεις των πολιτικών οργάνων της Ε.Ε. και μέσω της πάγιας νομολογίας του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Στα πλαίσια της Ε.Ε. υπογράφηκαν συμβάσεις οι οποίες αφορούν το θέμα των ατόμων με ειδικές ανάγκες και δεσμεύουν όσα κράτη-μέλη έχουν προσχωρήσει σε

αυτές, καθώς μετά την κύρωση ισχύουν ως εσωτερικό δίκαιο δυνάμει της διάταξης του άρθρου 28 του Συντάγματος.

Ορισμένα ευρωπαϊκά κείμενα που αναφέρονται στα ΑμεΕΑ είναι τα ακόλουθα:

Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας

Το άρθρο 13 παρέχει ειδικές εξουσίες στην κοινότητα για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω αναπηρίας. Πιο συγκεκριμένα η παρ. 1 ορίζει πως «με την επιφύλαξη των άλλων διατάξεων της παρούσας Συνθήκης και εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που παρέχει αυτή στην Κοινότητα, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, μπορεί να αναλάβει κατάλληλη δράση για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού». Και η παρ. 2 «κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1, όταν το Συμβούλιο θεσπίζει κοινοτικά μέτρα ενθάρρυνσης, αποκλειομένης της εναρμόνισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών, προς υποστήριξη των δράσεων των κρατών μελών οι οποίες αναλαμβάνονται για να συμβάλουν στην υλοποίηση των στόχων της παραγράφου 1, αποφασίζει σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 251».¹⁰

Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης(18 Οκτωβρίου 1961)

Κυρώθηκε στην Ελλάδα με το ν. 1426/1984. Η αναπηρία αντιμετωπίζεται ως συστατικό του δικαιώματος για κοινωνική ασφάλεια. Αν και δεν χρησιμοποιείται κάποιος ορισμός που να «φωτίζει» την έννοια της αναπηρίας, διακηρύσσεται το δικαίωμα των προσώπων που μειονεκτούν σωματικά ή διανοητικά για επαγγελματική εκπαίδευση και για επαγγελματική και κοινωνική αναπροσαρμογή.¹¹

Κοινοτικός Χάρτης των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων των εργαζομένων (8-9 Δεκεμβρίου 1989)

Σύμφωνα με το άρθρο 26 του χάρτη, κάθε ανάπηρο άτομο ανεξάρτητα από την προέλευση και τη φύση της αναπηρίας του, πρέπει να απολαμβάνει συγκεκριμένων πρόσθετων ευεργετημάτων με σκοπό να ευνοηθεί η επαγγελματική και κοινωνική του

¹⁰ Ν. Σκανδάμης, Ευρωπαϊκό Δίκαιο Κείμενα Ι. Ιδρυτικές Συνθήκες ενοποιημένες, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα-Κομοτηνή, 2003, σελ.42

¹¹ Άγγελος Στεργίου, ό.π. σελ. 69

ένταξη. Τα ευεργετήματα πρέπει να αφορούν-ανάλογα με τις δυνατότητες των ενδιαφερομένων- την επαγγελματική κατάρτιση, την εργονομία, τη δυνατότητα πρόσβασης, την κινητικότητα, τα μεταφορικά μέσα και την κατοικία.¹²

Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης(2004)

Η συνθήκη απαγορεύει κάθε διάκριση λόγω αναπηρίας(άρθρο II-81 παρ.1) και ορίζει ότι η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρίες να επωφελούνται μέτρων που θα τους εξασφαλίζουν την αυτονομία, την κοινωνική και επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή στον κοινοτικό βίο(άρθρο II-86).¹³

Διαδικασία Λισσαβώνας (23 και 24 Μαρτίου 2000)

Ανάμεσα στις άλλες διατάξεις για την κοινωνική ένταξη, στη διάταξη 33 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί το Συμβούλιο και την Επιτροπή να αναπτύξουν δράσεις προστασίας για συγκεκριμένες ομάδες-στόχους όπως τα ΑμεΕΑ, από τις οποίες τα κράτη-μέλη θα επιλέγουν εκείνες που προσιδιάζουν στην ιδιαίτερη κατάστασή τους και στη συνέχεια θα υποβάλλουν εκθέσεις για την εφαρμογή τους.¹⁴

Απόφαση 2001/903/ΕΚ του Συμβουλίου για το έτος των ατόμων με ειδικές ανάγκες¹⁵

Το 2003 θεσπίστηκε ευρωπαϊκό έτος των ΑμεΕΑ, με στόχο την προώθηση του πολιτικού προγράμματος για την απόλυτη και ολοκληρωμένη ενσωμάτωση των ατόμων με αναπηρίες, «για μια Ευρώπη χωρίς φραγμούς για τα άτομα με ειδικές ανάγκες», όπως ήταν και ο τίτλος της σχετικής ανακοίνωσης.

Το έτος αυτό διοργανώθηκαν εκστρατείες ενημέρωσης, εκδηλώσεις, συναντήσεις, εκπονήθηκαν και παρουσιάστηκαν έρευνες και εκθέσεις, ενώ χορηγήθηκε και χρηματική υποστήριξη στις πρωτοβουλίες που πραγματοποιήθηκαν σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο για την προώθηση των ως άνω στόχων.

Ανακοίνωση της Επιτροπής, 30 Οκτωβρίου 2003: Ίσες ευκαιρίες για τα άτομα με αναπηρίες: ένα ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης¹⁶

¹² Ν. Σκανδάμης, Ευρωπαϊκό Δίκαιο Κείμενα, ΙΙ. Πολιτικά θεμέλια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2005, σελ. 389

¹³ Ν. Σκανδάμης, ό.π. σελ. 45-46

¹⁴ Ν. Σκανδάμης, ό.π. σελ. 369 και 383

¹⁵ <http://www.eur-lex.europa.eu/>

Στόχος του σχεδίου αυτού είναι να ενσωματωθεί ως το 2010 η διάσταση της αναπηρίας στις κοινοτικές πολιτικές και να υλοποιηθούν ενέργειες που θα βελτιώσουν την κοινωνική και οικονομική ενσωμάτωση των ατόμων με αναπηρίες.

Κοινοτική Οδηγία 2000/78/ΕΚ¹⁷

Το 2000 το Συμβούλιο ενέκρινε την οδηγία, βάσει της οποίας απαγορεύεται οποιαδήποτε άμεση ή έμμεση διάκριση, μεταξύ άλλων, και λόγω αναπηρίας ως προς την πρόσβαση στην εργασία. Η μη πρόβλεψη «εύλογων προσαρμογών» στο χώρο εργασίας ώστε να είναι εύκολα προσβάσιμος στα ΑμεΕΑ, είναι δυνατό να συνιστά διάκριση σύμφωνα με την εν λόγω οδηγία.

Κοινοτική οδηγία 89/654/ΕΚ¹⁸

Σχετικά με τις προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας στους χώρους εργασίας προβλέπεται ότι: «οι χώροι εργασίας πρέπει να είναι διαρρυθμισμένοι ώστε να λαμβάνονται υπόψη, κατά περίπτωση, οι ειδικές ανάγκες των μειονεκτούντων εργαζομένων».

Ψήφισμα του Συμβουλίου της 21^{ης} Μαΐου 2002¹⁹

Η Επιτροπή, τα κράτη-μέλη και οι άλλοι φορείς καλούνται να εντείνουν τις προσπάθειες τους για να διευκολύνουν την πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία στον τουρισμό.

Κανονισμός για τις κρατικές ενισχύσεις για την απασχόληση (Νοέμβριος 2002)²⁰

Ο κανονισμός σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την απασχόληση επιτρέπει στα κράτη να χρηματοδοτούν ως το 60% του ετήσιου μισθολογικού κόστους τις εισφορές της κοινωνικής ασφάλισης όταν μια επιχείρηση προσλαμβάνει εργαζόμενο με αναπηρία.

Άρθρα Συνεταιρισμού του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την ανάπτυξη της Ειδικής Αγωγής

¹⁶ <http://www.eur-lex.europa.eu/>

¹⁷ <http://www.eur-lex.europa.eu/>

¹⁸ <http://www.eur-lex.europa.eu/>

¹⁹ <http://www.eur-lex.europa.eu/>

²⁰ <http://www.eur-lex.europa.eu/>

Κυρώθηκε από την Ελλάδα με το ν. 2885/2001

ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Διακήρυξη SUNDBERG

Στις νομοθετικές ρυθμίσεις υπέρ των ατόμων με αναπηρία σε διεθνές επίπεδο συγκαταλέγεται και η Διακήρυξη SUNDBERG του 1981, με βασικές αρχές τη συμμετοχή, ένταξη και ανάπτυξη της προσωπικότητας των ΑμεΕΑ, την αποκέντρωση και τον διεπαγγελματικό συντονισμό.

Η Διεθνής αυτή Διάσκεψη, έχοντας υπόψη την Παγκόσμια Διακήρυξη του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ΟΗΕ 1948), όπως και άλλες σχετικές αποφάσεις των Ηνωμένων Εθνών και συγκεκριμένα τη Σύμβαση για την Κατάργηση κάθε μορφής Διακρίσεων σε βάρος των Γυναικών (ΟΗΕ 1979), τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΟΗΕ 1989), τη Διακήρυξη των Δικαιωμάτων των Αναπήρων Ατόμων (ΟΗΕ 1975) και τη Διακήρυξη των Δικαιωμάτων των Πνευματικά Καθυστερημένων Ατόμων (ΟΗΕ 1971), υπογραμμίζει ότι: «...θα πρέπει να εξασφαλιστούν στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό η επαναπροσαρμογή και η ένταξη των αναπήρων ατόμων. Θα πρέπει ΟΛΑ τα ανάπηρα άτομα να επωφελούνται των υπηρεσιών επανεκπαίδευσης και άλλων μορφών υποστήριξης και συμπαράστασης που είναι αναγκαίες για τη μείωση των αποτελεσμάτων της αναπηρίας, έτσι που η ένταξή τους στην κοινωνία να είναι όσο το δυνατό πιο ολοκληρωμένη και ο ρόλος τους εποικοδομητικός.»

Σύμφωνα με τις αρχές της Διακήρυξης SUNDBERG:

- 1) Θα πρέπει να εξασφαλιστεί η πλήρης συμμετοχή των αναπήρων ατόμων και των οργανώσεών τους σε όλες τις αποφάσεις και τις δράσεις που τα αφορούν.
- 2) Τα ανάπηρα άτομα θα πρέπει να επωφελούνται από όλες τις Υπηρεσίες και να συμμετέχουν στις δραστηριότητες της κοινότητας. Επίσης, οι στρατηγικές και οι δραστηριότητες που προορίζονται για το σύνολο θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τα ανάπηρα άτομα.
- 3) Η κοινότητα θα πρέπει να παρέχει στα ανάπηρα άτομα υπηρεσίες προσαρμοσμένες στις ανάγκες του καθενός από αυτά.
- 4) Η αποκέντρωση και τομεοποίηση των υπηρεσιών θα επιτρέψει ώστε οι ανάγκες

των αναπήρων ατόμων να ληφθούν υπόψη και να ικανοποιηθούν μέσα στα πλαίσια της κοινότητάς τους.

5) Ο συντονισμός των διαφόρων επαγγελματικών οργανώσεων και των δραστηριοτήτων των ειδικών που ασχολούνται με τα ανάπηρα άτομα θα ευνοήσει την ολοκληρωμένη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους.²¹

N. 1342/1983

« Για την κύρωση της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών»(άρθρο 11 αριθμός 1 εδ. ε')

N. 1424/1984

«Για την επικύρωση της 111 Διεθνούς Σύμβασης Εργασίας για τη διάκριση στην απασχόληση και στο επάγγελμα»(άρθρο 5 αριθμός 1,2)

N. 1556/1985

«Κύρωση της 159/1983 Διεθνούς Σύμβασης Εργασίας για την επαγγελματική επαναπροσαρμογή και απασχόληση των μειονεκτούντων προσώπων»

Μέρος I: Ορισμοί και πεδίο εφαρμογής

Μέρος II: Αρχές των πολιτικών επαγγελματικής επαναπροσαρμογής και απασχόλησης για τα μειονεκτούντα άτομα(άρθρα 2-5)

Μέρος III: Μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται σε εθνικό επίπεδο για την ανάπτυξη των υπηρεσιών επαγγελματικής επαναπροσαρμογής και απασχόλησης για τα μειονεκτούντα άτομα(άρθρα 6-9)

N. 1856/1989

«Κύρωση διεθνούς σύμβασης εργασίας υπ' αριθμόν 142 για το ρόλο του επαγγελματικού προσανατολισμού και της εκπαίδευσης στην αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού(άρθρα 1,3)

N. 2101/1992

«Κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού»(άρθρα 23-26)

²¹ www.disabled.gr Αρχείο ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: 1.1 Οι Διεθνείς Συμβάσεις, Διακηρύξεις και Κανονισμοί Προστασίας Σχετικά με την Αναπηρία

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΚΑΙ ΑμεΕΑ

Άρθρο 4

1. Οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου.
2. Οι Έλληνες και οι Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις.

Άρθρο 21

2. Πολύτεκνες οικογένειες, ανάπηροι πολέμου και ειρηνικής περιόδου, θύματα πολέμου, χήρες και ορφανά εκείνων που έπεσαν στον πόλεμο καθώς και όσοι πάσχουν από ανίατη σωματική ή πνευματική νόσο έχουν δικαίωμα ειδικής φροντίδας από το Κράτος.

3. Το Κράτος μεριμνά για την υγεία των πολιτών και παίρνει ειδικά μέτρα για την προστασία της νεότητας, του γήρατος, της αναπηρίας και για την περίθαλψη των ατόρων.

6. Τα άτομα με αναπηρίες έχουν δικαίωμα να απολαμβάνουν μέτρων που εξασφαλίζουν την αυτονομία, την επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή τους στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας.

Άρθρο 22

1. Η εργασία αποτελεί δικαίωμα και προστατεύεται από το Κράτος, που μεριμνά για τη δημιουργία συνθηκών απασχόλησης όλων των πολιτών και για την ηθική και υλική εξύψωση του εργαζόμενου αγροτικού και αστικού πληθυσμού.

Άρθρο 25

1. Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλος του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους. Όλα τα κρατικά όργανα υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιστη και αποτελεσματική άσκησή τους.

2. Η αναγνώριση και η προστασία των θεμελιωδών και απαράγραπτων δικαιωμάτων του ανθρώπου από την Πολιτεία αποβλέπει στην πραγμάτωση της κοινωνικής προόδου μέσα σε ελευθερία και δικαιοσύνη.

3. Η καταχρηστική άσκηση δικαιώματος δεν επιτρέπεται.

4. Το Κράτος δικαιούται να αξιώνει από όλους τους πολίτες την εκπλήρωση του χρέους της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης.

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΓΙΑ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 21

Οι διατάξεις του άρθρου 21 του Συντάγματος είναι διατυπωμένες γενικά και αόριστα. Δεν συγκεκριμενοποιείται το είδος των μέτρων που πρέπει να ληφθούν ώστε να γίνουν πράξη οι συνταγματικές επιταγές. Ο συντακτικός νομοθέτης δεν προσδιορίζει πληρέστερα την κρατική μέριμνα για τα ΑμεΕΑ. Η παράγραφος 6 του εν λόγω άρθρου προστέθηκε με την αναθεώρηση του 2001 και αφορά αποκλειστικά τα άτομα με αναπηρίες. Επιβάλλει ευμενείς διακρίσεις προς αυτά, χωρίς όμως να εμποδίζει το νομοθέτη να ορίσει την έκταση της προστασίας τους και κυρίως χωρίς να παρέχει άμεση αγωγήμη αξίωση. Μια τέτοια αξίωση πρέπει να γίνει δεκτή όταν κρατική πράξη διακρίνει σε βάρος μιας εκ των κατηγοριών ή μιας εκ των περιπτώσεων που προστατεύονται το άρθρο 21.

Η σχετική απόφαση του ΣτΕ(Απ. 3348/1983) αναφέρει: «Εκ του άρθρου 21 παράγραφος 2 του Συντάγματος δεν απορρέει ευθέως δικαίωμα προτιμήσεως των κεκτημένων την αναπηρικήν ιδιότητα προς κατάληψιν δημοσίων θέσεων, δοθέντος ότι η διάταξις αυτή, κατευθυντήριο χαρακτήρα έχουσα, απευθύνει απλώς υπόδειξιν προς τον νομοθέτη δια τη λήψιν μέτρων υλοποιούντων την κρατικήν μέριμναν υπέρ των αναπήρων και λοιπών κατηγοριών πολιτών εχόντων ανάγκη ειδικής μερίμνης».

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΓΙΑ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 25

Με το άρθρο αυτό τελειώνει το δεύτερο μέρος του Συντάγματος που αναφέρεται στα ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα. Από το γενικό πνεύμα των διατάξεων του άρθρου προκύπτει η ιδιότητα του ατόμου ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και κατοχυρώνεται το πρότυπο του κοινωνικού ανθρώπου, πλήρως ενσωματωμένου και ενταγμένου στο κοινωνικό σύνολο.

Το κράτος δεσμεύεται να διασφαλίσει την ανεμπόδιστη άσκηση των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων του ανθρώπου. Η δέσμευση αυτή του κράτους ισχύει και για τα ΑμεΕΑ που, όπως προαναφέρθηκε, χρίζουν ιδιαίτερης μεταχείρισης. Παράλληλα το Σύνταγμα αξιώνει την υποχρέωση σεβασμού της ανθρώπινης αξίας, τόσο από το κράτος όσο και από τα άτομα, απαγορεύοντας έτσι την καταχρηστική άσκηση των δικαιωμάτων τους.²²

²² Ανδρέας Δημητρόπουλος, Κοινωνικός ανθρωπισμός και ανθρώπινα δικαιώματα, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα- Κομοτηνή, 1998, σελ. 158επ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΑμεΕΑ

ΑΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Δικαιοπραξίες:

- 128ΑΚ → Ανίκανοι για δικαιοπραξία
- 129ΑΚ → Περιορισμένα ικανοί
- 130ΑΚ → Δήλωση βούλησης από ανίκανο
- 131ΑΚ
- 132ΑΚ
- 133ΑΚ → Δικαιοπραξίες περιορισμένα ικανού

ΕΙΔΙΚΟ ΕΝΟΧΙΚΟ

Αδικοπραξίες:

- 929ΑΚ
- 930ΑΚ
- 931ΑΚ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ

Δικαστική συμπαράσταση:

- 1666ΑΚ → Ποιοι υποβάλλονται σε δικαστική συμπαράσταση
- 1667ΑΚ
- 1668ΑΚ
- 1669ΑΚ → Ποιος διορίζεται δικαστικός συμπαραστάτης
- 1670ΑΚ → Ποιοι αποκλείονται
- 1671ΑΚ → Αδυναμία διορισμού
- 1672ΑΚ → Προσωρινός δικαστικός συμπαραστάτης
- 1676επ.ΑΚ → Αποτελέσματα της υποβολής σε δικαστική συμπαράσταση
- 1680ΑΚ → Αρμοδιότητες ως προς την επιμέλεια
- 1685ΑΚ → Άρση της δικαστικής συμπαράστασης
- 1687ΑΚ → Ακούσια νοσηλεία

1688ΑΚ→Δικαστική συμπαράσταση όσων εκτίουν ποινή στερητική της ελευθερίας

ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΟ

1719ΑΚ→Ανίκανοι

1720ΑΚ

1735ΑΚ→Διαθέτης κουφός

1736ΑΚ

1745ΑΚ→Διαθέτης άλαλος ή κωφάλαλος

ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

33ΠΚ→Κωφάλαλοι εγκληματίες

34ΠΚ→Διατάραξη των πνευματικών λειτουργιών ή της συνείδησης

36ΠΚ→Ελαττωμένη ικανότητα για καταλογισμό

37ΠΚ→ Έκτιση ποινής σε ιδιαίτερα καταστήματα

38ΠΚ→ Επικίνδυνοι εγκληματίες με ελαττωμένο καταλογισμό

39ΠΚ→ Διάρκεια περιορισμού στα ψυχιατρικά καταστήματα

40ΠΚ→ Μετατροπή περιορισμού σε φυλάκιση ή κάθειρξη

41ΠΚ→ Εγκληματίες καθ' έξη με ελαττωμένο καταλογισμό

ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ

80ΚΠολΔ→Ψυχική ασθένεια κατηγορουμένου

200ΚΠολΔ→Ψυχιατρική πραγματογνωμοσύνη

221ΚΠολΔ→Εξέταση χωρίς όρκο

227ΚΠολΔ→Μάρτυρες κουφοί και άλαλοι

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

-Ν. 2340/1996(ΦΕΚ 156Α' / 10.7.1996)

«Καθιέρωση 3^{ης} Δεκεμβρίου ως ημέρας ΑμεΕΑ. Θέσπιση θεσμού της κάρτας αναπηρίας και άλλες διατάξεις».

-Π.Δ. 210/1998(ΦΕΚ 169Α' /15.7.1998)

«Καθορισμός κατά ενιαίο τρόπο της διαδικασίας πιστοποίησης της αναπηρίας για χορήγηση κάρτας αναπηρίας».

-Απόφαση Υπουργών Εργασίας-Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Υγείας-Πρόνοιας, Αρ. Γ4γ/Φ80/οικ. 314/1999 (ΦΕΚ. 63Β΄/12.2.1999)

«Υιοθέτηση του Κανονισμού εκτίμησης Βαθμού Αναπηρίας και του Π.Δ. 1285/1981 για τον προσδιορισμό των κριτηρίων πιστοποίησης της Αναπηρίας για τη χορήγηση Κάρτας Αναπηρίας, όπως προβλέπεται από το Π.Δ. 210/1998(ΦΕΚ 169Α΄)».

-Εγκύκλιος ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α.- ΓΓΔΔ αρ. ΔΙΑΔΠ/1491/17.2.1997

« Οι δημόσιες υπηρεσίες οφείλουν να εξυπηρετούν κατά προτεραιότητα τα ΑμεΕΑ».

-Ν. 2190/1994(ΦΕΚ 28Α΄/3.3.1994)

«Σύσταση ανεξάρτητης αρχής για επιλογή προσωπικού και ρύθμιση θεμάτων διοίκησης»

-Π.Δ. 1285/1982 (ΦΕΚ 314Α΄/1981)

«Περί κωδικοποίησης εις ενιαίον κείμενον, υπό τον τίτλο "Κώδιξ Πολεμικών Συντάξεων" των ισχυουσών περί πολεμικών συντάξεων διατάξεων». Α΄ Παράρτημα: τρόποι εκτίμησης των πολλών αναπηριών.

-Ν. 2556/1997 (ΦΕΚ 270Α΄ /24.12.1997)

«Μέτρα κατά της εισφοροδιαφυγής, διασφάλιση εσόδων ΙΚΑ και άλλα θέματα(αρ. 23 Πιστοποίηση αναπηρίας).

-Ν. 2646/1998

«Ανάπτυξη Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Φροντίδας και άλλες διατάξεις».

-Υπουργική Απόφαση Π1γ/οικ. 4128/ΦΕΚ Β΄/αρ. φυλ. 1360/8.11.2000

«Εφαρμογή Προγράμματος ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ»

-Υπουργική Απόφαση Π2β/Γ.Π. οικ. 14957/ 22.10.2001

«Προϋποθέσεις ίδρυσης και λειτουργίας Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία από Δημοτικές επιχειρήσεις του αρ.277επ. του Δ.Κ.Κ., Διαδημοτικές Επιχειρήσεις και ενώσεις Δημοτικών Επιχειρήσεων και φορείς ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα».

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Ν. 2817/2000(ΦΕΚ 78Α΄/14.3.2000)

«Εκπαίδευση ΑμεΕΑ και άλλες διατάξεις»

- Υπουργ. Απόφαση Γ2/628/6.3.2001
«Ωρολόγιο πρόγραμμα Ειδικών Γυμνασίων»
- Υπουργ. Απόφαση Γ2/627/6.3.2001
«Ωρολόγιο πρόγραμμα Ενιαίων Λυκείων Ειδικής Αγωγής»
- Υπουργ. Απόφαση Φ15/2001/Β-659
- Ν. 2942/2001
«Πρόσληψη αναπληρωτών εκπαιδευτικών για το πρόγραμμα Ολυμπιακής Εκπαίδευσης και για τις ανάγκες των σχολείων και άλλες διατάξεις».
- Υπουργ. Απόφαση Γ6/666/18.6.01
«Προϋποθέσεις και διαδικασία πρόσληψης ως προσωρινών αναπληρωτών, Εκπαιδευτικού Προσωπικού σε ΜΑΙΑ»
- Π.Δ. 60/2006
«Αξιολόγηση μαθητών Ενιαίου Λυκείου(αρ. 27: εξέταση μαθητών με ειδικές ανάγκες».

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

- Ν. 2643/1998(ΦΕΚ 220Α'/28.9.1998)
«Μέριμνα για απασχόληση προσώπων ειδικών κατηγοριών και άλλες διατάξεις»
- Υπουργ. Απόφαση 30279/23.3.2000 του Υπ. Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
«Πρόγραμμα επιχορήγησης εργοδοτών για απασχόληση ΑμεΕΑ»
- Υπουργ. Απόφαση 33605/15.6.1999 του Υπ. Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
«Πρόγραμμα επιδότησης ΝΘΕ και ΝΕΕ στο πλαίσιο του Ε.Π. "Καταπολέμηση αποκλεισμού από την αγορά εργασίας"».
- Ν. 2956/2001
«Αναδιόρθωση ΟΑΕΔ και άλλες διατάξεις»
- Ν. 2194/1994(ΦΕΚ Α'1220/28.9.1998)
«Μέριμνα για απασχόληση προσώπων ειδικών κατηγοριών και άλλες διατάξεις» αρ.7

ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑ

- Ν. 2696/1999
«Κύρωση Κ.Ο.Κ.» (αρ. 4, 38, 39, 41, 102)
- Π.Δ. 309/1999(ΦΕΚ 283Α'/20.12.1999)

«Απόκτηση άδειας οδήγησης από ΑμεΕΑ- Τροποποίηση Π.Δ. 19/1995 όπως τροποποιήθηκε με το Π.Δ. 155/1996 και το Π.Δ. 181/1998(Α΄133).
-Ν. 2465/1997 (ΦΕΚ 28Α΄/26.2.1997)
«Χορήγηση αδειών Ε.Δ.Χ. Αυτοκινήτων σε συλλόγους παραπληγικών» (άρ.16)
-Υπουργ. Απόφαση 47919/ 5195
«Προσφυγή της νομοθεσίας προς την οδηγία 2000/56/ΕΚ της Επιτροπής της 14^{ης} Σεπτεμβρίου 2000 για την τροποποίηση της οδηγίας 91/439/ΕΟΚ του Συμβουλίου για την άδεια οδήγησης»
-Π.Δ. 241/2005 (ΦΕΚ 240Α΄/03.11.2005)
«Θέσπιση Δελτίου Στάθμευσης για τα ΑμεΕΑ»
-Ν. 1577/1985
«Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός»
-Π.Δ. 27/1999
«Κώδικας βασικής Πολεοδομικής Νομοθεσίας»
-Π.Δ. 316/2001
«Κανονισμός επιθεώρησης ανυψωτικών μέσων των πλοίων»

-Υπουργ. Απόφαση αρ. 4γ/Φ11/οικ. 795/ 18.2.2000, Ν. 2072/1992(ΦΕΚ 125Α΄/1992)
Κ.Υ.Α.- Υπουργ. Απόφαση αρ. Γ4γ/Φ11/οικ. 380/2000 (ΦΕΚ 177Β΄/2000)
«Δελτίο μετακίνησης ΑμεΕΑ με τα μαζικά μέσα συγκοινωνίας(ΟΑΣΑ, ΟΑΣΘ, ΟΣΕ, Αστικά και Υπεραστικά ΚΤΕΛ κλπ.)».
-Υπουργ. Απόφαση αρ. 52487/16.11.2001 (ΦΕΚ 18Β΄/15.1.2002)
«Ειδικές ρυθμίσεις για εξυπηρέτηση ΑμεΕΑ σε υφιστάμενα κτήρια»

ΕΙΣΟΔΗΜΑ

-Υπουργ. Απόφαση Γ40/225/161/1989
«Ενοποίηση προγραμμάτων οικονομικής ενίσχυσης ΑμεΕΑ»
-Υπ. Οικον. 1071239/1999/Γ ΚΑΙ Ε.Φ./ ΠΟΛ.1205/24.8.2001
«Κοινοποίηση γνωμοδότησης του Ν.Σ.Κ. σχετικά με την έκταση της απαλλαγής της παρ. 6 του αρ. 19 του Ν. 2753/1999»

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

-Αναγκ . Ν. 1846/1951

«Περί κοινωνικών ασφαλίσεων»

-Ν. 2458/1997

«Σύσταση Κλάδου Κύριας Ασφάλισης Αγροτών και άλλες διατάξεις»(αρθρ. 6, 7, 9)

-Π.Δ. 334/1988

«Προϋποθέσεις χορήγησης σύνταξης αναπηρίας σε ασφαλισμένους ΟΓΑ».

-Υπουργ. Απόφαση 35/659/1998

«χορήγηση στους ασφαλισμένους του ΤΕΒΕ πρόσθετων θεραπευτικών μέσων»

-Ν. 2072/1992

«Ρύθμιση επαγγέλματος ειδικού τεχνικού προθετικών και ορθωτικών κατασκευών και λοιπών ειδών αποκατάστασης και άλλες διατάξεις»

-Ν. 3232/2004(ΦΕΚ 48Α΄/12/2/2004)

«Θέματα Κοινωνικής Ασφάλισης και άλλες διατάξεις» (άρθρο 5:ΑμεΕΑ)

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

-Ν. 2725/1999(ΦΕΚ 121Α΄)

«Ερασιτεχνικός και επαγγελματικός αθλητισμός και άλλες διατάξεις»(άρθρο 29)

-Ν. 2725/1999(άρθρ. 34), Υπουργ. Απόφαση αρ. 27746/1999

«Παροχές στα ΑμεΕΑ που είναι Αθλητές»

-Ν. 2224/1994

«Κοινωνικός τουρισμός»(άρθρο 20)

-Ν. 1759/1988

«Θεραπευτικός τουρισμός ΙΚΑ»

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όπως έγινε αντιληπτό, τα ΑμεΕΑ, είναι άτομα με ειδικές, ιδιαίτερες ικανότητες. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο έχουν ανάγκη από ιδιαίτερη μέριμνα και φροντίδα, ώστε να μπορούν να ζουν με αξιοπρέπεια και να απολαμβάνουν τα δικαιώματά τους ανεμπόδιστα. Τα άτομα αυτά έχουν τα ίδια δικαιώματα με όλους τους ανθρώπους, γι' αυτό και πρέπει να αντιμετωπίζονται ως ισότιμα μέλη της κοινωνίας και όχι ως πολίτες «δεύτερης κατηγορίας». Η αντίληψη «ίσα δικαιώματα, ίσες ευκαιρίες» πρέπει να γίνει πραγματικότητα.

Βέβαια, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο έχουν ληφθεί μέτρα που αποσκοπούν στην καλύτερη αντιμετώπιση και την βελτίωση της ποιότητας ζωής των ΑμεΕΑ. Ωστόσο τα μέτρα αυτά θα τελεσφορήσουν περισσότερο αν ενταχθούν στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης και ριζικής αναθεώρησης του τρόπου αντιμετώπισης των ατόμων αυτών, τόσο από το κράτος, όσο και από τον καθένα μας ξεχωριστά.

Καθημερινά τα άτομα με αναπηρίες βιώνουν τον ρατσισμό και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Συνεπώς, η ανάγκη ενός δραστικού θεσμικού πλαισίου που θα εξισώσει τα ΑμεΕΑ προς όλα τα υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας και θα εξασφαλίζει την αυτονομία και την ενεργό συμμετοχή τους, προβάλλει επιτακτική όσο ποτέ.

Ενδεικτικά στον τομέα της εκπαίδευσης, κάθε εκπαιδευτικό ίδρυμα πρέπει να διαθέτει κατάλληλες υλικοτεχνικές υποδομές και καταρτισμένο εκπαιδευτικό προσωπικό, ώστε η γνώση να μην αποτελεί αποκλειστικό προνόμιο των αρτιμελών μαθητών. Στον κλάδο της απασχόλησης είναι απαραίτητο να δημιουργηθούν εξειδικευμένα κέντρα και προγράμματα για την επαγγελματική κατάρτιση των ΑμεΕΑ ανάλογα με τις ικανότητές τους. Τέλος, αναφορικά με την υγεία και την κοινωνική ασφάλιση, απαιτείται να χρηματοδοτηθούν τα ήδη υπάρχοντα και να συσταθούν νέα ιατρικά κέντρα, για την θεραπεία και αποκατάσταση των ατόμων με αναπηρία.

Είναι φανερό πως υπάρχει πληθώρα ειδικών μέτρων που μπορούν και πρέπει να ληφθούν για την βελτίωση της ζωής των ΑμεΕΑ. Προηγουμένως όμως ο καθένας μας οφείλει να συνειδητοποιήσει ότι τα ΑμεΕΑ δεν είναι μειονεκτούντα άτομα αλλά πρωτίστως άτομα με ξεχωριστές ικανότητες. Εξάλλου-αλίμονο!- κανένας άνθρωπος δεν επιλέγει να έχει κάποια αναπηρία...

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα ΑμεΕΑ έχουν τα ίδια δικαιώματα με όλους τους ανθρώπους. Λόγω των ιδιαίτερων ικανοτήτων τους έχουν ανάγκη από ειδική μέριμνα και προστασία, για να εξασφαλίσουν ένα ποιοτικό επίπεδο ζωής. Συχνά έρχονται αντιμέτωπα με το ρατσισμό και τον κοινωνικό αποκλεισμό, ενώ πέφτουν θύματα περιθωριοποίησης και δυσμενούς διάκρισης. Προς αντιμετώπιση αυτών των φαινομένων έχουν ληφθεί μέτρα τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Απαιτείται όμως ακόμη μεγάλη

προσπάθεια προκειμένου τα άτομα αυτά να ενταχθούν ισότιμα στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΚΗ

People with special needs (disabled people) have the same rights as all other people. Because of their special abilities they need particular care and protection, so that they can have a quality standard of living. They often face racism and social exclusion, while they fall victims to marginalization and unfavourable discrimination. In order for this phenomenon to be dealt with, there have been measures taken, at both national and international level. Nevertheless, there is still a lot to be done as far as effort is concerned, so that these people can be integrated to social, economical and political life.

ΛΗΜΜΑΤΑ

Αναπηρία – disability

ΑμεΕΑ –people with special needs

Δικαιώματα – rights

Συνταγματική κατοχύρωση – constitutional security

Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα – individual an social rights

Ένταξη – integration

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Δημητρόπουλος Ανδρέας,
Συνταγματικά Δικαιώματα, Σύστημα Συνταγματικού Δικαίου, Τόμος Γ΄,
Τεύχη I-III, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα- Θεσσαλονίκη 2008
- Δημητρόπουλος Ανδρέας,
Κοινωνικός ανθρωπισμός και ανθρώπινα δικαιώματα, Εκδόσεις Αντ. Ν.
Σάκκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή 1998
- Κοσμάτος Κώστας, Το θεσμικό
πλαίσιο για τα άτομα με ειδικές ανάγκες στην Ελλάδα- Συλλογή βασικής
νομοθεσίας, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα- Θεσσαλονίκη 2002

- Κρεμαλής Κώστας, Το δικαίωμα του ατόμου για κοινωνική πρόνοια- Συμβολή στο νομικό προσδιορισμό των κοινωνικών υπηρεσιών, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή 1991
- Μαυριάς Κώστας και Παντελής Αντώνης, Συνταγματικά Κείμενα, Τόμος πρώτος, τέταρτη έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή 2007
- Σκανδάμης Ν. , Ευρωπαϊκό Δίκαιο Κείμενα, Ι. Ιδρυτικές Συνθήκες ενοποιημένες, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή 2003
- Σκανδάμης Ν. , Ευρωπαϊκό Δίκαιο Κείμενα, ΙΙ. Πολιτικά θεμέλια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή 2005
- Στεργίου Άγγελος, Αναπηρία ένα γενικό πλαίσιο για τη μελέτη του κινδύνου της αναπηρίας- Η αναπηρία στη νομοθεσία του Ι.Κ.Α., Αθήνα

Διαδικτυακοί τόποι:

- ⇒ www.law.uoa.gr/~adimitrop
- ⇒ www.eur-lex.europa.eu
- ⇒ www.el.wikipedia.org
- ⇒ www.specialeducation.gr
- ⇒ www.in.gr/health
- ⇒ www.disabled.gr
- ⇒ www.ameamedia.gr
- ⇒ www.google.gr